

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВОМ**

Кафедра загальної економічної теорії та економічної політики

**АВТОРЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 051 Економіка
за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка»**

на тему:
**«ДЕІНДУСТРІАЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ТА ОБ'ЄКТИВНА
НЕОБХІДНІСТЬ НОВОЇ ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ»**

Виконавець:

студентка 63 групи факультету економіки
та управління підприємництвом
Фігурська Валерія Едуардівна

/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н., доцент, професор кафедри загальної
економічної теорії та економічної політики
Грималюк Андрій Вікторович

/підпис/

ОДЕСА – 2024

Дипломною роботою є рукопис.

Робота виконана на кафедрі загальної економічної теорії та економічної політики Одеського національного економічного університету Міністерства освіти і науки України.

Керівник: доктор економічних наук, доцент

Грималюк Андрій Вікторович

професор кафедри загальної економічної теорії та економічної політики Одеського національного економічного університету, м. Одеса.

Рецензент: доктор економічних наук., професор

Ільченко Світлана Віталіївна

завідувач відділу ринку транспортних послуг в Інституті ринку і економіко-екологічних досліджень НАН України

Захист відбудеться 15 січня 2024 року о 9.00 годині на засіданні Державної екзаменаційної комісії в Одеському національному економічному університеті за адресою: 65082 м. Одеса, вул. Преображенська, 8.

З дипломною роботою можна ознайомитися на кафедрі загальної економічної теорії та економічної політики Одеського національного економічного університету за адресою: 65082 м. Одеса, вул. Преображенська, 8, ауд. 316.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Для сучасної світової економіки характерний історичний перехід від тенденції до глобалізації, яка панувала протягом останніх десятиліть, починаючи з 70-х років XX століття, до прямо протилежної тенденції до локалізації виробництва, яка почала розгортатися після кризи 2008-2009 років. Якщо в основі глобалізації виробництва лежали глобальні ланцюжки створення вартості, то локалізація виробництва означає перенесення внутрішньо національної економіки цих вертикальних ланцюжків, що включають різні технологічні ступені переробки, починаючи з виробництва вихідної сировини і закінчуючи випуском кінцевої продукції. Для України цей глобальний перехід означає об'єктивну необхідність нової індустріалізації економіки, яка покликана змінити ту руйнівну тенденцію до деіндустріалізації, яка переважала в Україні протягом понад тридцяти років. Якщо ця нищівна тенденція продовжуватиметься і в період післявоєнного відновлення економіки, то Україна ризикує назавжди опинитися на узбіччі світового економічного та технологічного розвитку.

Метою даної роботи є аналіз процесу деіндустріалізації та перспектив нової індустріалізації у контексті повороту світової економіки від домінування глобалізації до панування протилежної тенденції до локалізації виробництва.

Завдання дослідження:

- розглянути об'єктивну історичну діалектику глобалізації та деіндустріалізації економіки;
- проаналізувати процес глобалізації з точки зору тенденції до лібералізації економічної політики;
- розкрити зв'язок процесу деіндустріалізації економіки з неоліберальною моделлю економічної політики в Україні;
- проаналізувати фактори переходу сучасної світової економіки до переважання тенденції локалізації виробництва;
- розглянути основні напрями цифрової трансформації з точки зору перспектив неоіндустріалізації економіки України;
- виконати огляд процесів промислового офшорингу та решорингу в світовій економіці;
- проаналізувати історичні наслідки процесів деіндустріалізації та примітивізації галузевої структури економіки України;
- розглянути державний капіталізм як історично необхідну політико-економічну форму нової індустріалізації України;
- проаналізувати історичні перспективи нової індустріалізації в процесі післявоєнної відбудови економіки України.

Об'єктом дослідження є процес деіндустріалізації української економіки, який історично породжує об'єктивну необхідність її нової індустріалізації.

Предметом дослідження є процес деіндустріалізації економіки України, що розгортається в контексті історичної діалектики глобалізації та локалізації виробництва та об'єктивно породжує необхідність нової індустріалізації України.

Методи дослідження. Методологічну основу роботи утворює діалектичний метод дослідження, що дозволяє категорично розглядати процеси глобалізації та

локалізації виробництва як дві протилежні тенденції світового розвитку, які історично змінюють одна одну у певній циклічній послідовності. При цьому відбуваються не лише кількісні, а й якісні зміни економічних тенденцій: глобалізація історично перетворюється на локалізацію виробництва та відповідно деіндустріалізація змінюється перспективами нової індустріалізації України. Через війну вимальовуються контури історичного поступу по спіралі за принципом заперечення. Прикладом може бути заперечення процесу попереднього індустріального розвитку деіндустріалізацією України, яке в майбутньому може змінитись на нове історичне заперечення, оскільки нова індустріалізація може стати запереченням деіндустріалізації національної економіки, характерної для останніх десятиліть. Такий діалектичний підхід передбачає методологічний принцип конкретного історизму, який вимагає заломлення загальносвітової діалектики глобалізації та локалізації через призму української специфіки, пов'язаної не лише з попереднім процесом деіндустріалізації, а й з війною та перспективами повоєнного відновлення економіки.

Інформаційну базу дослідження склали монографії; наукові публікації у періодичних виданнях та Інтернет-ресурсах; нормативно-законодавчі акти України й інших країн; навчальні посібники та підручники; аналітичні та статистичні портали міжнародних організацій; звіти та оприлюднена інформація Державної служби статистики України, Міністерства економіки України та інших урядових органів; Інтернет-джерела тощо.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, 3-х розділів, висновків, списку використаних джерел, який складається з 59 літературних найменувань. Робота містить 6 таблиць, 18 рисунків, 1 додаток. Основний текст роботи викладено на 80 сторінках.

Публікації. Результати кваліфікаційної роботи були апробовані в науковій статті «Глобалізація та деінструалізація економіки», яка була опублікована в Науковому студентському віснику Одеського національного економічного університету (№ 39, 2023 р.).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

У *вступі* обґрунтовано актуальність теми дипломної роботи, визначено її мету, об'єкт і предмет дослідження, охарактеризовано практичне значення та зв'язок з науковими програмами.

У першому розділі – **«ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ЕКОНОМІЧНИХ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ МІЖ ПРОЦЕСАМИ ДЕІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»** розглянуто об'єктивну історичну діалектику глобалізації та деіндустріалізації, досліджено глобалізацію та тенденцію до лібералізації економічної політики і описано неоліберальну модель та деіндустріалізацію економіки.

Історична діалектика між глобалізацією та деіндустріалізацією економіки може бути розглянута як взаємодія та взаємозалежність цих процесів у різних історичних періодах. До того ж історична діалектика між глобалізацією та деіндустріалізацією свідчить про постійні та взаємозалежні зміни в економічній структурі та глобальних економічних відносинах. З появою комп'ютерів та інформаційних технологій відбувається новий оберт у деіндустріалізації. Галузь послуг та інформаційні технології стають ключовими секторами економіки. Одночасно глобалізація набуває нових рис через швидше та легше здійснення фінансових операцій та електронну комунікацію. У сучасному світі глобалізація та деіндустріалізація продовжують взаємодіяти. З одного боку, зростає важливість інновацій, технологій та обслуговувальних сфер. З іншого боку, глобалізація змушує країни шукати конкурентні переваги та співпрацювати на світовому ринку.

Основою циклічного розвитку економічного та технологічного аспектів є періодичні коливання норми прибутку. Технологічні революції відбуваються не через постійне прагнення приватних підприємців до інновацій, а внаслідок зниження їх прибутків, що змушує їх шукати вигідніші способи вкладення капіталу. Таким чином і виникли транснаціональні компанії, котрі спрямовують свій капітал в ті країни, де буде можливість вкласти його в дешевшу робочу силу й сировину. Такі дії знизили рівень капіталомісткості в тих країнах, які є його експортерами. Крім того, ТНК спрямовували свій прибуток не у власне виробництво, а у фінансову сферу. Адже вона дає можливість значно легше його примножити. Все це призвело до фінансiалiзацiї економiки, коли фiнансовий сектор все бiльше вiдривається вiд реального виробництва.

Неможливо не згадати про той бік глобалізації, який у полягає у зниженні можливостей вітчизняних виробників на розбудову власного виробництва через високу конкуренцію зі сторони ТНК. Завдяки перевагам, які мають ТНК вони мають змогу заповнити внутрішній ринок лише своїми товарами. Таким чином вітчизняне виробництво дедалі більше занепадає, а конкуренція відбувається лише серед ТНК, що дозволяє виграти на глобалізації тільки їм.

Глобалізація та лібералізація економічної політики часто взаємопов'язані і можуть взаємодіяти в економічних та політичних системах. Глобалізація часто призводить до зростання міжнародної торгівлі, в той час як лібералізація торгівлі відкриває ринки для товарів та послуг, так як міжнародні торговельні угоди та угоди про вільну торгівлю можуть бути засобом сприяння глобальній економіці.

Неоліберальна модель включає в себе економічну концепцію, яка підтримує важливість ринкових механізмів, приватної ініціативи та обмеженого втручання держави в економіку. Ця модель часто пов'язана із зменшенням регулювання, лібералізацією ринків та підтримкою економічної конкуренції. У контексті неоліберальної моделі, деіндустріалізація може стимулювати перехід від важкої промисловості до інших секторів економіки. Необхідно враховувати, що вплив неоліберальних політик на деіндустріалізацію може різнитися в залежності від контексту, економічних умов та інших факторів. Однак, в багатьох випадках, неолібералізм може впливати на зміну структури економіки в бік секторів, які вимагають вищого рівня інновацій та гнучкості.

У другому розділі - **«ГЛОБАЛЬНІ ПЕРСПЕКТИВИ НЕОІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ ТА ТЕНДЕНЦІЯ ДО ЛОКАЛІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ»** проаналізовано історичну діалектику глобалізації та локалізації виробництва у світовому господарстві, розглянуто цифрову трансформацію та неоіндустріалізацію економіки та охарактеризовано сучасну діалектику промислового офшорінгу та решорінгу.

Локалізація виробництва є стратегічним рішенням для багатьох компаній у світовому господарстві. Цей процес передбачає виробництво товарів чи надання послуг на місці, близькому до ринку споживання. У цьому контексті багато компаній шукають баланс між глобалізацією та локалізацією, щоб забезпечити оптимальну конкурентоспроможність та стійкість їх бізнес-операцій у глобальному економічному середовищі. Процес глобалізації з його катастрофічними наслідками є підсумком того, що уряди систематично використовують податки, субсидії та регулювання для підтримки глобальних монополій за рахунок локальних регіональних і місцевих підприємств і банків. Останні кризи підкреслили необхідність більшої регіональної самостійності.

Цифрова трансформація грає важливу роль у неоіндустріалізації, сприяючи переходу від традиційної промисловості до сучасних, інноваційних технологій та виробничих підходів. Цифрова трансформація відкриває нові можливості для підвищення продуктивності, гнучкості та конкурентоспроможності виробничих підприємств, що відповідає концепції неоіндустріалізації із врахуванням сучасних технологічних реалій.

У нових історичних умовах, пов'язаних з тенденцією до локалізації виробництва, варто не ототожнювати інформаційне суспільство з постіндустріальним, а, навпаки, діалектично поєднати поняття інформаційного суспільства з концепцією неоіндустріальної трансформації. Такий категоріальний синтез може стати релевантним методологічним відображенням сучасного історичного процесу неоіндустріальної трансформації, що об'єктивно веде до суспільства, яке є одночасно інформаційним за критерієм зайнятості та неоіндустріальним за своїм виробничим базисом. Це і є неоіндустріальна модель інформаційного суспільства.

Головна особливість неоіндустріального ступеня розвитку інформаційного суспільства полягає в тому, що воно спирається на адекватний виробничий базис у вигляді комплексно автоматизованого виробництва відповідно до технологічних досягнень четвертої промислової революції.

Глобалізація економіки залишається одним із головних факторів, що протидіють комплексній автоматизації виробництва. До цієї ж проблеми можна додати те, що за своїм технологічним змістом сучасна локалізація тотожна процесу неоіндустріальної трансформації. Але, якщо тенденція до локалізації сприяє неоіндустріальній трансформації, то, з іншого боку, глобалізація навпаки протидіє цьому процесу. Це добре видно на прикладі Сполучених Штатів. На всю Північну Америку припадає стільки ж роботів, як і на одну Південну Корею. Ці дані свідчать про те, що Сполучені Штати відстають від інших країн у виробництві та використанні промислових роботів. Це відставання пов'язане з суперечністю між глобалізацією та автоматизацією виробництва.

Розглянуті аспекти дозволили сформулювати наступні висновки:

1. Загальна спрямованість технологічних змін дозволяє розглядати «цифровізацію» як продовження промислової революції, яка базувалася на триланковій виробничій системі: двигун - передавальний механізм - людина. Тепер «цифрова» трансформація кардинально змінила місце людини в виробничій системі: людина в ній вже не є придатком, і навіть не контролером машини тому що тут з'являється четвертий елемент - автоматична система управління.

2. Цифрові технології є основою входження у новий етап індустріалізації через перехід до нової системи продуктивних сил. Об'єктивна необхідність такого переходу і створює потребу в програмі нової індустріалізації, що є способом радикального оновлення продуктивних сил в умовах розгортання нової технологічної революції.

Чи вдасться четвертій промисловій революції вирішити історичні завдання комплексної автоматизації – це залежить від того, як розгортатиметься у майбутньому історична діалектика глобалізації і локалізації виробництва.

Промисловий офшорінг та рещорінг представляють собою стратегічні підходи до організації виробництва та бізнес-процесів компаній. Компанії шукають нові локації для офшорінгу, враховуючи не лише низькі витрати на працю, але й стратегічне розташування для забезпечення більш ефективного ланцюга постачання. До того ж компанії активно розглядають можливості рещорінгу, спрямовуючись на місцеве виробництво та розвиток внутрішнього підприємництва. У той же час підвищення вартості праці та інших витрат в деяких країнах-офшорах може змушувати компанії переглядати свою стратегію та розглядати можливості рещорінгу. Останніми роками обговорювався концепт «правильне кріплення», який має на меті врахувати «справжню повну вартість» будь-якого потенційного рішення щодо офшорінгу чи рещорінгу.

У третьому розділі - **«ПЕРСПЕКТИВИ НОВОЇ ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ТЕНДЕНЦІЇ ДО ЛОКАЛІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА У СВІТОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ»** досліджено деіндустріалізацію та тенденцію до примітивізації галузевої структури економіки України, проаналізовано державний капіталізм як історичну необхідну форму нової індустріалізації України та розглянуто історичні перспективи нової індустріалізації в процесі післявоєнної відбудови національної економіки.

Процеси приватизації великих підприємств і запуск ринкового механізму призвели до часткової руйнації промислової бази економіки. Були закриті тисячі

промислових підприємств. Оновлення ринку супроводжувалося деіндустріалізацією промисловості, деградацією науки й освіти, призупиненням технічного прогресу. Інтеграція ослабленої української економіки зі світовим ринком як постачальника сировини та продукції з низькою доданою вартістю деформувала її структуру та призвела до технічної залежності від промислово розвинених країн. Щоб запобігти подальшому скороченню промислової бази економіки та відновити її економічний динамізм, необхідно поставити на порядок денний завдання реіндустріалізації економіки.

Деіндустріалізація в Україні виявляється у зменшенні вагомості важкої промисловості та рості ролі секторів послуг та інших галузей. Економіка переорієнтовується на менш енергоємні сфери, наразі активно розвивається сільське господарство. У той же час деіндустріалізація може відзначатися втратою ключових галузей, таких як важка промисловість, які традиційно визначали економічний образ країни. Це може створювати виклики для стійкості економіки та зайнятості у довгостроковій перспективі. Якщо деіндустріалізація супроводжується збільшенням імпорту готової продукції, країна може стати більш залежною від зовнішніх постачальників та витратити внутрішні ресурси.

Деіндустріалізація України багато в чому пов'язана з тим, що під виглядом неоліберального дерегулювання їй наполегливо нав'язується ліберальна модель стихійної ринкової трансформації, що давно застаріла. Це відбувається передусім тому, що традиційне ядро капіталістичної світ-системи всіма силами прагне зберегти таку застарілу модель розвитку в країнах периферійного капіталізму.

Тим часом увесь світовий досвід показує, що насправді успіху досягають лише ті країни, які створюють сучасну модель керованого розвитку та керованої ринкової трансформації. Саме ці, переважно азіатські, країни й утворюють нове, східне ядро, яке входить у конкурентну боротьбу зі старим, західним ядром капіталістичної світ-системи.

Отже, головною причиною деіндустріалізації економіки стала неадекватність обраної моделі ринкової трансформації. Тому для переходу від деіндустріалізації до нової індустріалізації Україні потрібна державно-капіталістична модель керованого розвитку, яка передбачає свідоме використання державою об'єктивних економічних законів капіталізму.

Державний капіталізм – це політико-економічна система, в якій існує значний вплив держави на економіку, приватний сектор, а також на ключові економічні рішення. У контексті нової індустріалізації України державний капіталізм може виявитися історично необхідним з кількох причин, так як дозволить уряду мобілізувати значні фінансові ресурси для великих інфраструктурних проєктів та підтримки стратегічних галузей, що сприяє індустріалізації. Державна участь у ключових секторах, таких як енергетика, транспорт, та інші, може забезпечити ефективний контроль та стабільність стратегічних напрямків розвитку, що є необхідною умовою в умовах відновлення. Однак важливо враховувати, що ефективність державного капіталізму в Україні може залежати від рівня корупції, прозорості, демократії, тощо. Також, уникнення економічного втручання та гарантування захисту прав приватної власності стає важливою умовою для успішної реалізації державного капіталізму.

Державний капіталізм успішно вирішив непросте завдання поєднання регулюючих механізмів держави з перевагами конкурентно-ринкового механізму. Таким чином, сучасна версія державного капіталізму дозволяє використовувати ринкові відносини за активної участі держави у регулюванні господарської системи, в якій стимулюється приватна форма бізнесу під час виконання загальнонаціональних цілей.

Необхідність використання в Україні такої моделі на сучасному етапі розвитку визначається наступними обставинами:

По-перше, історично українській моделі капіталізму передувала не система господарювання з приватними власниками, а індустріально розвинена країна з високо монополізованою економікою, яка могла функціонувати лише у плановій системі господарювання. Тому використання державно-капіталістичної моделі для такої високомонополізованої індустріальної системи у період формування ринкових інститутів є найприйнятнішим варіантом перехідної економічної форми.

По-друге, нова технологічна революція призводить до докорінних змін у системі продуктивних сил та передбачає розробку довгострокових цілей в інноваційно-технологічній сфері, успішна реалізація яких без активної участі держави, як показує досвід, практично неможлива.

У цьому сенсі державний капіталізм об'єктивно означає для сучасної України апробовану світовим і насамперед китайським досвідом таку перехідну економічну форму, яка довела на практиці свою адекватність умовам трансформації командної системи у ринкову економіку.

Нова індустріалізація як стратегія відновлення України може призвести до масштабного створення робочих місць, особливо в секторах виробництва та інфраструктурних проектах, що сприятиме підняттю рівня зайнятості. Індустріалізація може вести до розвитку та модернізації інфраструктури, включаючи транспорт, енергетику, та технологічні системи, що сприятиме загальному розвитку країни, а розвинена виробнича база може підвищити експортні можливості країни, що сприятиме створенню нових ринків та додаткових джерел доходу. Важливо враховувати, що ефективність індустріалізації залежить від належного управління, участі приватного сектору, уникнення негативних впливів на довкілля та розгляду соціальних аспектів цього процесу.

Одеська школа послідовно обґрунтовує об'єктивну необхідність нової індустріалізації України, яка має суттєво доповнити програму відновлення житла та інфраструктури. Для цього Одеська школа пропонує поєднати проблеми цифрової трансформації та проблему створення в Україні промислового капіталу в один вузол та розробити на цій основі збалансовану програму післявоєнного відновлення в Україні.

Підсумовуючи вище сказане, тридцятирічний досвід економічних реформ в нашій країні наочно показує, що на практиці створення ринкової економіки зовсім не означає розвиток промислового капіталізму і, навпаки, може супроводжуватися деіндустріалізацією національної економіки, і цей негативний емпіричний досвід економічних перетворень змушує серйозно замислитися над необхідністю радикально змінити цільовий орієнтир післявоєнного відновлення в Україні.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило узагальнити наступні висновки.

1). За висновками МВФ інтеграція світової економіки через прогресивну глобалізацію торгівлі та фінансів досягла безпрецедентного рівня. У той же час глобалізація, яка забезпечила експансію транснаціональних корпорацій у всьому світі, поставила менш розвинені країни у не вигідне становище. Найбідніші країни втратили можливість розвивати своє виробництво через нездатність конкурувати з ТНК на внутрішньому ринку. Вітчизняні виробники стали неконкурентоспроможними всередині своїх країн, вони втратили можливості розвитку, які мали раніше, конкуруючи на внутрішньому ринку з виробниками з такими ж можливостями, як вони.

Протягом останніх років зайнятість у виробництві як частка від загальної зайнятості різко впала в найбільш розвинутих економіках світу, це явище є одним із наслідків деіндустріалізації. Процес деіндустріалізації викликає значне занепокоєння і жваві дебати серед науковців та дослідників щодо її причин і ймовірних наслідків. Головним занепокоєнням є той факт, що деіндустріалізація може сприяти розширенню нерівності доходів у США і безробіттю в країнах Європи. З іншої сторони, деіндустріалізація є результатом глобалізації ринків і сприяє швидкому зростанню торгівлі.

2). Лібералізація країн на ринках, що розвиваються, надає інвесторам нові можливості для збільшення диверсифікації та отримання прибутку. Економічна лібералізація, як правило, вважається корисним і бажаним процесом для країн, що розвиваються. Основна мета економічної лібералізації полягає в необмеженому надходженні капіталу в країну та з неї, сприяючи економічному зростанню та ефективності. Між тим, вільний потік ідей, людей, товарів, послуг і капіталу через національні кордони веде до більшої економічної інтеграції. В епоху лібералізації відбулося поступове усунення торговельних бар'єрів у Китаї та інших великих країнах з ринковою економікою, що розвивається, і безпрецедентна міжнародна економічна співпраця, включаючи інтеграцію колишнього радянського блоку.

3). За своєю сутністю неолібералізм є моделлю політики, яка охоплює як політику, так і економіку. Неоліберальна модель сприяє приватному підприємництву та прагне передати контроль над економічними факторами від уряду до приватного сектора. Неолібералізм передбачає переконання, що більша економічна свобода веде до більшого економічного та соціального прогресу для людей. Серед позитивних наслідків неолібералізму необхідно відмітити: більш вільні ринки, доступ до більшої кількості продуктів і послуг для задоволення споживчого попиту, більший дохід і вищі прибутки, зниження цін через посилення конкуренції, економія (яка може бути результатом більш ефективного розподілу ресурсів) та краща організація робочої сили та здатність наймати необхідні таланти для конкретних робіт. Натомість негативними наслідками можуть бути: економічна нерівність, зростання монополій, відсутність гарантій роботи, втрату робочих місць через аутсорсинг і зростання байдужості до потреб і добробуту людей.

Кінцевою метою глобалізації є підпорядкування національних інтересів глобальним. Саме ця змістовна риса фіксує зміст поняття глобалізації та вносить якісно нове в широкий спектр концепцій світових економічних відносин.

4). Пандемія Covid-19 також сприяла уповільненню процесів глобалізації. Опосередковані наслідки ринкових змін в окремих регіонах і країнах світу дозволяють зробити висновок про появу специфічних моделей капіталізму як у країнах Центральної Європи, так і на пострадянському просторі. Такі економічні моделі мають ряд специфічних особливостей, не властивих моделям високорозвинених країн. У сучасній глобальній економіці лідерам бізнесу важливо усвідомлювати важливість локалізації. Через пандемію країни вжили заходів для створення національних запасів і заохочення внутрішнього виробництва критично важливих товарів, таких як медичні препарати, засоби індивідуального захисту та апарати штучної вентиляції легенів, саме для того, щоб вони не залежали від міжнародної торгівлі. Останні кризи підкреслили необхідність більшої регіональної самостійності.

5). Якісно нові цифрові елементи продуктивних сил і нові соціально-економічні відносини змінюють структуру суспільного відтворення, розширюють простір і межі економіки. У високорозвинених країнах розвиток цифрових технологій характеризується новим етапом промислової революції, суть якої зводиться до звільнення людини від безпосередньої виробничої діяльності. Початок нового етапу промислової революції характеризує стрімкий розвиток цифрових технологій, які змінюють сенс людської праці та життя. Впровадження таких технологій у великих масштабах створює сприятливі умови для повсюдної автоматизації та роботизації виробництва. Ключовими тенденціями сучасності, які базуються на результатах науково-технічного прогресу і визначають сучасну економічну динаміку, як дослідники, так і практики вважають реіндустріалізацію, нову індустріалізацію або «інноваційну індустріалізацію, неоіндустріалізацію, суперіндустріалізацію».

6). За своєю сутністю решоринг – це процес повернення виробництва товарів назад у вихідну країну компанії. Це протилежність процесу офшорингу, який є процесом виробництва товарів за кордоном, щоб спробувати зменшити вартість праці та виробництва. Незважаючи на те, що офшоринг часто має фінансові вигоди, включаючи дешевшу робочу силу та нижчі витрати на виробництво, решоринг може зміцнити економіку. Решоринг створює робочі місця у виробництві, що зміцнює робочу силу, зменшує безробіття та допомагає збалансувати торговий дефіцит. Останніми роками обговорювався концепт «правильне кріплення», який має на меті врахувати «справжню повну вартість» будь-якого потенційного рішення щодо офшорингу чи решорінгу.

7). Протягом останніх 10 років спостерігається процес скорочення частки промислових суб'єктів господарювання у загальній чисельності. Це вказує на те, що процес деіндустріалізації економіки України триває. Не зважаючи на низьку частку, промислові суб'єкти господарювання продукують близько третини обсягу реалізованої продукції. Загалом Україна на світових ринках спеціалізується як експортер залізної руди, олії, пшениці, кукурудзи та залізних напівфабрикатів, що вказує на сировинний характер економіки та її примітивізацію. В Україні процес

деіндустріалізації, зумовлений перехідним етапом розвитку економіки, сьогодні призводить до формування економіки сировинного типу.

8). Останніми роками концепція нової індустріалізації як моделі економічного розвитку України набуває все більше прихильників. Зміна технологічної та інституційної основи виробництва в процесі нової хвилі індустріалізації вплине і на вітчизняну економіку.

Необхідно кардинально змінити ставлення держави до промисловості та промислової політики. Основним завданням нашої держави на найближчу перспективу є забезпечення реалізації політики, спрямованої на формування такого рівня конкурентоспроможності національної економіки, який би дозволив в умовах нового характеру трансформацій економічних процесів, пов'язаних з глобалізацією, бути гідним суб'єктом системи міжнародних і міжекономічних відносин, здатним, навпаки, корпоративною політикою, яка часто носить глобальний характер, захищати національні інтереси, всебічно орієнтуючись на політику уникнення загрозливої заборгованості. Державний капіталізм може стати основою для подальшого розвитку України.

9). Під час війни багато промислових підприємств було пошкоджено або зруйновано, а решта відчувають великі проблеми з обіговими коштами, попитом і матеріально-технічним забезпеченням. Інструментами та стимулами для розвитку економіки України можуть стати: страхування військових ризиків; доступ до довгих і дешевих грошей; компенсація витрат на капітальні вкладення в переробну промисловість за рахунок податків; стимулювання експорту переробної промисловості; розширення використання локалізації в державних закупівлях; розвиток індустріальних парків. Сектор військово-промислового комплексу потребує і потребуватиме особливої уваги. Тут держава має перетворитися з пасивного спостерігача на вимогливого та дієздатного клієнта. Загалом в Україні є всі передумови для нової хвилі індустріалізації.

АНОТАЦІЯ

Фігурська В. Е., «Деіндустріалізація економіки України та об'єктивна необхідність нової індустріалізації»,
кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності
«051 Економіка» за магістерською програмою
«Світова економіка та моделі функціонування господарських систем»,
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2024 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процес деіндустріалізації української економіки, який історично породжує об'єктивну необхідність її нової індустріалізації.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти аналізу економічних взаємозв'язків між процесами деіндустріалізації та глобалізації

Проаналізовано глобальні перспективи неоіндустріалізації та тенденція до локалізації виробництва у світовій економіці

Запропоновано Перспективи нової індустріалізації економіки України в контексті тенденції до локалізації виробництва у світовому господарстві

Ключові слова: деіндустріалізація, реіндустріалізація, нова індустріалізація, офшоринг, рещоринг, промисловість

ANNOTATION

Fihurska V. I., «Deindustrialization of the economy of Ukraine and the objective necessity of new industrialization»,
thesis for Master degree in specialty «051 Economics» under the program «The World Economy and Models of the Functioning of Economic Systems»,
Odesa National Economic University
Odesa, 2024

Thesis consists of three chapters. Object of study the process of deindustrialization of the Ukrainian economy, which historically gives rise to the objective necessity of its new industrialization

Diploma thesis deals with theoretical aspects of the analysis of economic interrelationships between the processes of deindustrialization and globalization

Global prospects of neo-industrialization and the tendency towards localization of production in the global economy are analyzed

Prospects for the new industrialization of Ukraine's economy in the context of the trend towards localization of production in the global economy are offered

Keywords: deindustrialization, reindustrialization, new industrialization, offshoring, reshoring, industry.